

HUNGARIAN ABSTRACTS UNGARISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ÖSSZEFOGLALÓK

LIISA RANTALA & PAAVO KETTUNEN (3. o.)

Az egyház siketekkel kapcsolatos munkája az egyház és társadalom szerepének tükrében: A cikk az egyház siketekkel kapcsolatos munkáját vizsgálja Finnországban, az 1900-as évek kezdetétől az 1980-as évek elejéig. Áttekinti az egyház, valamint a társadalom mozgatórugóit, illetve a siketek helyzetét a különböző korokban genetikai-történelmi szemszögből. Két témakör kiemelendő a vizsgált időszakban: a faji higiénia és az oralizmus térnyerése. Az 1800-as évek vége felé Európa-szerte nőtt a faji higiéniaiával kapcsolatos elképzelés elfogadottsága, melynek következtében más fogyatékoságokkal együtt a siketiséget is nemkívánatos jellemzőként könyvelték el. Módosult emellett a társadalom jelnyelvhez való viszonya is. Az oralizmus térnyerésével a jelelést a hangzó nyelv váltotta fel a siketek tanításában, a jelnyelvet pedig tiltották. Ennek eredményeként csökkent a siket népesség általános műveltségi szintje, pozíciójuk és esélyeik pedig gyengültek a munkaerőpiacon. Ezek a tényezők megváltoztatták a társadalom siketiséghez való viszonyát. Korábban azt tartották mintapolgárnak, aki képes volt önmaga eltartására. Ezzel szemben ebben az időszakban magasabbra került a mérce: a jó polgárokat illetően elvárássá vált mind a szellemi, mind a fizikai egészség. Képesnek kellett lenniük a beszélt nyelv révén való kommunikációra, hiszen a siketek saját nyelvét egyre inkább elítélték. A jelnyelv mindazonáltal fennmaradt a siket közösségek berkeiben. Sőt, az egyház siketekkel kapcsolatos munkájában mindvégig a jelnyelvre támaszkodott Finnországban. Az egyház és az állam osztozott a munkában. Az ígéhirdetés és tanítás mellett a siketekkel dolgozó lelkipásztorok és szeretetszolgálati munkások elsősorban a rájuk bízottak szociális, illetve lelkigondozásáért voltak felelősek. Napjainkban a siketekkel kapcsolatos szociális feladatok a társadalomra hárulnak, míg az egyház a spirituális munkáért felelős. A siketek helyzete javult. Az egyház siketekkel kapcsolatos munkájában is változások következtek be. A siketek a gondoskodás passzív kedvezményezettiből a társadalom aktív résztvevőivé és szereplőivé váltak.

Kulcsszavak: fogyatékoság, törvény a házasságról, oralizmus, siketek lelkigondozása, faji higiénia, jelnyelv, sterilizálás, siketekkel kapcsolatos munka

TÖRÖK GÁBOR, TOMCSÁNYI TEODÓRA, ITTÉS ANDRÁS, MARTOS TAMÁS, SEMSEY GÁBOR, SZABÓ TÜNDE & TÉSENYI TÍMEA (24. o.)

Egy ökumenikus lelkigondozói továbbképzési modell és evaluációs kutatási eredményeinek bemutatása: A tanulmány bemutatja a budapesti Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetét által alapított és indított lelkigondozó szakirányú továbbképzési szak képzési rendjét. Elemzi azokat a történelmi tényezőket és az oktatásszervezést meghatározó egyéb szempontokat, amelyek a szak létrejöttében és továbbfejlesztésében szerepet játszottak, és kiemeli a képzés modellértékű sajátosságait. A továbbképzési szak egy állami és két egyházi fenntartású felsőoktatási intézmény együttműködésében valósul meg. Curriculumában a különböző tudományágak, mint a pszichológia, pedagógia, szociológia és egészségtudomány elméleti és gyakorlati ismer-

tei, az alapvégzettséget és az adott területen már megszerzett tapasztalatokat figyelembe véve, a teológiai alapvégzettségbe integráltan kerülnek átadásra. A képzés különös figyelmet fordít a személyiségfejlesztésre, ebben az egyéni élet- és hittörténet feldolgozására, ennek a folyamatnak a két pillére az önismereti munka és a spirituális életvezetés átdolgozása. A cikk második fele bemutatja azoknak a vizsgálatoknak az eredményeit, amelyek a továbbképző szak elindítását és továbbfejlesztését segítették. A longitudinális vizsgálatban ($n = 55$; 2005–2008) a Kaliforniai pszichológiai kérdőív (CPI-S = California Psychological Inventory Scales) magyarországi, 300 tételből álló változata és egy, a lelkigondozói beszélgetéskompetencia felmérésére szolgáló, saját kidolgozású kérdőív eredményei szerepelnek. A teljes mintára jellemző normál CPI-profilkép és az egyes skálák stabilitása azt mutatja, hogy a hallgatók személyiségjellemzői nem változnak jelentősen a képzés hatására, de ezzel azt is megmutatja, hogy a felvételi eljárás eredményes, ami a továbbképzés hatékonysága szempontjából alapvetően meghatározó. A képzés valamennyi területét integráló beszélgetéskompetencia összetevőinek felmérése azt mutatja, hogy az elérni kívánt kompetenciaváltozás több lényeges területen megtörtént a képzés során az eltérő tapasztalati háttérrel rendelkező hallgatók jelentős hányadánál. Szignifikáns változás történt a kompetenciahatárok felismerésében, a nondirektivitás és a folyamatért vállalt felelősség mértékében, a spirituális kísérés minőségében. Valamennyi esetben növekedett a magasabb segítői kompetenciát jellemző kategóriák előfordulási gyakorisága.

Kulcsszavak: lelkigondozás, lelkigondozói kompetenciák, képzésszervezés, evaluációs kutatás, a lelkigondozás története, szakirányú továbbképzés Magyarországon

MARGREET R. DE VRIES-SCHOT, JOSEPH Z.T. PIEPER & MARINUS H.F. VAN UDEN (57. o.)

Érett vallásossági skála: Egy új kérdőív érvényessége: Egy új kérdőív, az Érett vallásossági skála (Mature Religiosity Scale, MRS) validálása érdekében a mérőeszközt felvették egy 336 főből álló mintán (171 hívő, illetve keresztény mentálhigiénés klinikák 165 járóbetege). A kérdőív első változatát a pszichiátriai/pszichológiai, valamint a teológiai szakirodalom tanulmányozását követően állították össze. Az érvényesség és a megbízhatóság ellenőrzése más kérdőívek, többek között a Spirituális jóllét skála (Spiritual Well-Being Scale, SWBS), a Duke Egyetem vallásossági mutatója (Duke Religion Index, DUREL), a Vallásos megküzdés kérdőíve (Religious/Spiritual Coping, RCOPE) és az Állapot-vonás szorongás kérdőív (State-Trait Anxiety Inventory, STAI) alkalmazásával történt. Az eredmények azt mutatják, hogy a kérdőív 19 kérdéséből 16 egyetlen faktort alkot, amelynek Cronbach-alfával mért belső konzisztenciája is megfelelő. Ezt a faktort alkalmazta a vizsgálat Érett vallásossági skálaként. A más, validált skálákkal való korreláció, illetve az ismert csoportok jellemzőivel mutatott korreláció alapján a skála érvényessége jónak bizonyult. Az Érett vallásossági skála alkalmas mind a mentálhigiénés, mind a lelkigondozásban történő használatra. Alkalmazása ebben a két csoportban javasolt, és validálására is ebben a körben került sor, mivel útmutatást kínálhat a szakembereknek a hittel és az élet értelmével kapcsolatos kommunikációban.

Kulcsszavak: Érett vallásossági skála (Mature Religiosity Scale, MRS), érett vallásosság, spirituális jóllét, kérdőívalkotás, érvényesség, megbízhatóság, egészségügy, lelkigondozás

VARGA KÁROLY, TÓTH ÁKOS, ROZNÁR JÓZSEF, OLÁH ANDRÁS, BETLEHEM JÓZSEF & JEGES SÁRA (72. o.)

Mennyire általános motívum a „van értelme számunkra (meaningfulness)”? Adalék az egészségtudomány és a foglalkozáspszichológia forradalmian új, szalutogenetikus kérdés-feltevéséhez: Korábbi két kutatásunk egy-egy egymást erősítő eredménye alapján – miszerint egyfelől a vizsgált alanyok munkakörében a személyt és munkát érintő kedvező eredmények kiváltásához a Hackman–Oldham-modellben szereplő munkaköri motivációs potenciálok közül a feladat átértett jelentősége, értelmessége (meaningfulness) egymagában szignifikáns mértékben járult hozzá; másfelől az Antonovsky-féle szalutogenetikus modellben az egészség és jólét tényezőiként hipotetizált koherenciaérzet (Sense of Coherence, SOC) komponensei közül is a „meaningfulness”-nek volt kitüntetett szerepe – tettük fel a kérdést: vajon a „meaningfulness”-nek e pozitív hatása mennyiben általánosítható tovább? Nevezetesen azt vizsgáltuk, hogy az egészségügyi szakdolgozói pályát választó nők körében Magyarországon, ahol különösen magas a pályaelhagyások száma, a pályán maradás szignifikáns motíváló tényezője-e a pozitív „meaningfulness”. Módszertani szempontból kvázi esettanulmányt végeztünk egészségügyi szakon tanuló nők (n = 158) és legalább öt éve az egészségügyi pályán dolgozó (n = 79) nők körében. Kontrollcsoportokként nem egészségügyi szakokon tanulók és nem az egészségügyben dolgozók korra és nemre standardizált véletlen mintái szolgáltak. Eredményeink szerint beigazolódott, hogy a „meaningfulness” a koherenciaérzetben belül az egészségügyi pályán maradás szignifikáns tényezője. A kutatás gyakorlati konzekvenciája: az egészségügyi szakokon folyó képzés során nagyobb súlyt kell fektetni az egyén koherenciaérzetének fejlesztésére, aminek eszközei: életpálya-modellek felállítás, egyéni karriertervezés, egészségesebb életvitel lehetőségeinek megteremtése.

Kulcsszavak: a munka értelmességének érzete, szalutogenetikus megközelítés, koherenciaérzet, nővérképzés, menedzselhetőség, érthetőség, paramedikális képzés, nővéri pályaelhagyás, női hallgatók, női foglalkoztatottak

SIAMAK KHODARAHIMI (90. o.)

A pszichopátiás devianciára mutató hajlam és a személyiségjellemzők egy iráni serdülőkből és fiatalokból álló mintán: Nemi különbségek és prediktorok: A kutatás célja a nemi és életkori különbségek lehetséges hatásainak vizsgálata volt a pszichopátiás devianciára mutató hajlam és a személyiségjellemzők kapcsán, egy iráni mintán. A minta az iráni Eghlid városában véletlenszerűen kiválasztott 106 serdülőből, illetve 94 fiatalból állt. Az elemzések szerint a serdülőknél és a fiataloknál pozitív korreláció mutatható ki a pszichopátia és a személyiség olyan területei között, mint a barátságosság és lelkiismeretesség, illetve a pozitív hozzáállás, intellektuális érdeklődés és megbízhatóság. A többváltozós varianciaelemzés (Multivariate Analysis of Variance, MANOVA) során egyértelművé vált, hogy a nem és az életkor nem játszanak szerepet a pszichopátia, illetve a személyiségjellemzők meghatározásában. Az eredmények rámutattak, hogy a rendszeret és a pozitív hozzáállás, az intellektuális érdeklődés, az extraverzió és a nem konvencionális irányultság, illetve a rendszeret alapján megjósolható a teljes minta, illetve a serdülőkből, fiatalokból, valamint férfiakból álló minta pszichopátiája.

Kulcsszavak: pszichopátia, személyiség, neurotikusság, extraverzió, élményekre való nyitottság, barátságosság, lelkiismeretesség, serdülők és fiatalok